

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

Esityksessä esitetään muutoksia työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin. Muutokset liittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille.

Tavoitteena on päivittää lakia siten, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä kunnilta hyvinvointialueille, hyvinvointialueet tulevat laissa säädettyjen sosiaali- ja terveyspalvelujen uutena järjestäjänä mukaan TYP-yhteistoimintamalliin.

1. Muutokset eivät ole vain teknisluonteisia – kysymys on viranomaisten uudesta työnjaosta ja kannusteista

Luonnoksessa muutoksia kuvataan teknisluonteisiksi. Kun uudistusta katsotaan alan ammattilaisten tai asiakkaiden näkökulmasta, kuva muuttuu.

Osa TYP-tehtävistä siirtyy hyvinvointialueille, mutta kannusteita tavoitteiden saavuttamiseen hyvinvointialueilla ei juurikaan ole. Suomen Yrittäjien mielestä hyvinvointialueilla tulisi olla kunnan kannusteita edistää työllistymistä siinä kuin hyvinvointiakin.

Kunnat puolestaan miettivät, että heillä on kannusteita/sanktioita työllisyyden edistämiseen, mutta entistä vähemmän työvälineitä/valtaa asioiden hoitamiseen.

Asiakkaiden näkökulmasta palvelu hajautuu usealle eri viranomaiselle. Tämä asettaa tehokkaalle viranomaisten väliselle yhteistyölle merkittäviä vaatimuksia.

Suomen Yrittäjien mielestä palvelukanavien on toimittava saumattomasti myös siirtymäaikana (toimipisteet, puhelinpalvelut, digitaaliset palvelut). Tiedon on liikuttava eri järjestelmien ja toimijoiden välillä siten, että viranomaiset pystyvät parhaalla mahdollisella tavalla palvelemaan asiakkaita, sekä työnantajia että potentiaalisia työntekijöitä.

2. Eri kunnat asetetaan väliaikaisesti erilaiseen asemaan työllisyystoimissa

Nyt lausunnolla oleva hallituksen esitys asettaa kunnat väliaikaisesti (vuodet 2022–2024) eri asemaan liittyen työvoimapalvelu (TEPA24) uudistukseen. Osa kunnista pääsee valmistautumaan muutokseen kokeilujen kautta, koska heillä säilyy oikeus TYP työhön.

Niissä kunnissa, jotka eivät ole olleet mukana kuntakokeilussa, aktiivinen työvoimapolitiikka vaikeutuu. Kunnilta lähtee osa työllisyyspolitiikan työkaluista hyvinvointialueille, mutta heille jäävät ”sanktioluonteiset” työmarkkinamaksut. Näitä kuntia on lähes 200.

Vuonna 2025 asia muuttuu, kun siirrytään kuntapohjaiseen malliin. Siirtymäaikana 2023–2025 pitäisi kuitenkin rakentaa yhteistyötä kaikkien kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Kokeilukuntien ulkopuolelle se tulee olemaan huomattavasti vaikeampaa kuin kokeilukunnissa.

Suomen Yrittäjät pitävät tärkeänä, että kaikki kunnat voivat olla jatkossakin mukana TYP-toiminnassa, myös siirtymäkauden aikana.

3. Enemmän tuloksia – vähemmän hallinnointia

Suomen Yrittäjien mielestä valtiolta pitäisi tulla kentälle kovat tavoitteet ja rahoitusta sekä toimintaa mahdollistava lainsäädäntö tasapäistävä, resursseja syövä, tarkkaan määritellyn ”palveluprosessin” sijaan. Nyt käsityksemme mukaan keskitytään liikaa hallintoon ja liian vähän tuloksekkaaseen toimintaan.

Tiedolla johtamisen välineet tulisi valtion taholta saada kuntoon siten, että kentällä saadaan tietoa siitä, mikä on vaikuttavaa ja mikä ei. Aito vertailu parhaista työllisyystoimista ja parhaiden toimintatapojen nopea käyttöönotto eri puolilla Suomea on varmistettava.

Tärkein henkilöstö uudistuksessa on se, joka kohtaa työttömän ja potentiaalisen työnantajan. Kaiken taustatyön on tuettava sitä prosessia, jossa löydetään ihmisille aitoja työpaikkoja. Aktiivinen elinkeinopolitiikka yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi ja sitä kautta syntyvät yritysten tarjoamat aidot työpaikat on oltava uudistuksen ytimessä. Menestyvät ja uusia työpaikkoja luovat yritykset edellyttävät kotiseudultaan paljon muutakin kuin osaavaa työvoimaa.

4. Työttömyyden pitkittymisen syyt ovat moninaiset – aina ei tarvita sote-palveluja

Suomen Yrittäjät haluaa korostaa, että uudistuksessa on vältettävä TYP-työn muuttuminen pelkäsi sote-palveluksi. Se olisi suuri virhe ja veisi työnhakijat entistä kauemmaksi työelämästä. Taustalla saattaa kuitenkin olla laajempia osaamisen puutteita, velkaongelmia jne.

Siksi tarkat selvitykset työttömyyden syistä ja moniammatilliset työhön johdattelevat palvelut on säilytettävä ja kehitettävä pidemmälle. Tärkeätä on pitää mielessä, että työ ja potentiaalinen osaaja kohtaavat mahdollisimman nopeasti.

5. Suomessa tarvitaan myös tehokkaita kotouttamispalveluja

Hallituksen esityksen mukaan jatkossa maahanmuuttaja voi saada palveluja samanaikaisesti useammalta eri järjestämisvastuulliselta taholta, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaavalta hyvinvointialueelta tai kotoutumisen edistämisen palveluista vastaavalta kunnalta.

Edellä mainituissa kappaleissa mainitut uhat koskevat myös maahanmuuttajia. Ilman tehokasta koordinointia ja selkeää johtajuutta maahanmuuttaja voi helposti pudota eri palvelujen väliin, jossa kukaan ei ota kokonaisvastuuta palveluista.

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seuranta koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

-

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

-

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

Broström-Hujanen Merja
Suomen Yrittäjät ry